

FUNCTIES VAN HET BOS

HOUT

Hout is niet weg te denken uit onze maatschappij. Brandhout, huizenbouw, meubels... zijn slechts enkele toepassingen. Hout is een bron waar we veel gebruik van maken, maar waar we toch zuinig mee moeten zijn. De meeste boomsoorten zijn namelijk pas kaprijp na zo'n 60 tot 80 jaar! Wie hout wil oogsten, moet dus een lange termijnplanning opmaken!

Brandstoffen

Een boom levert ons brandhout. Bij het verbranden van het hout wordt de energie, die de boom doorheen de jaren opslaat, omgezet in warmte.

Daarnaast kan een plant ons ook grondstoffen bieden om biobrandstoffen te produceren. Van plantaardige oliën wordt bijvoorbeeld biodiesel gemaakt. Steeds meer huizen worden verwarmd met behulp van een 'pelletkachel'. Deze pellets worden gemaakt uit samengeperst houtafval. Tegenwoordig wordt er ook meer en meer onderzoek gedaan naar het gebruik van korteomloophout (KOH). Door op een verstandige manier hout te kappen en voldoende aan te planten kan er op een duurzame manier hout geproduceerd worden.

Vaak is hernieuwbare energie duurder dan de traditionele brandstoffen. Er bestaan echter heel wat maatregelen die aan deze meerprijs tegemoet komen. Bovendien betaalt hernieuwbare energie zich op termijn terug. De traditionele, fossiele, brandstoffen daarentegen, zullen alleen maar schaarser, en dus duurder, worden.

Hout

Ook bij de productie van hout is biodiversiteit de basis. Een hoge diversiteit, zowel in soorten als in genetisch materiaal, is nodig om een goede productie te garanderen. Verschillende soorten hebben verschillende productiemogelijkheden. Elke soort heeft bepaalde noden en stelt andere eisen aan de biotoop. Een verschil in genetisch materiaal is belangrijk voor ziekteresistentie en voor de kwaliteit van het hout.

Een boom legt een hele weg af alvorens hij een parketvloer of salontafeltje wordt. Alles begint bij de keuze van de stam en het vellen. Nadien worden de stammen ontdaan van takken en schors. Deze stam kan vervolgens naar de zagerij om daar tot planken, balken of andere materialen te worden verzaagd. Als laatste stap wordt het hout al dan niet behandeld om uiteindelijk verwerkt te worden tot een mooi eindproduct. In de houtindustrie worden dus heel wat mensen tewerkgesteld.

VOEDSEL

Vroeger, toen de mens nog niet aan landbouw deed, was iedereen afhankelijk van de natuur om zich van voedsel te voorzien. De mannen gingen op jacht en de vrouwen zocht bessen, noten en wortels in de bossen. Vandaag de dag halen wij ons voedsel in de winkel. Toch zijn er nog aardig wat volkeren die het bos als hun winkel zien en

gebruiken. Ze verzamelen, plukken en jagen om hun voedsel te vergaren. En veel van ons voedsel vindt nog steeds zijn oorsprong in het bos of in de natuur!

Hoe zit het hier bij ons?

Ook ons voedsel dat gekweekt wordt op akkers is oorspronkelijk afkomstig uit het bos of de natuur. Alle landbouwgewassen die we kennen waren vroeger wilde planten. Door veredeling en selectie heeft men uiteindelijk de landbouwgewassen gecreëerd zoals wij die nu kennen (bvb. graan, maïs). En ook de dieren die wij opeten kwamen vroeger gewoon voor in het wild.

Zelfs in Vlaanderen zijn er nog veel mensen die voedsel in het bos gaan zoeken, denk maar aan paddenstoelen, bessen, noten, honing, enzovoort. In onze maatschappij zou het echter onmogelijk zijn om al het voedsel dat we consumeren in de natuur te verzamelen. De landbouw heeft deze lacune opgevuld, toch zijn landbouw- en natuurlijke systemen zeer nauw met elkaar verbonden. Een fruitteiler zal immers geen appels aan zijn bomen krijgen als er geen insecten zijn om de bestuiving voor hun rekening te nemen.

WATER

Een boom heeft, net als een mens, water nodig om te kunnen leven en functioneren. Bomen spelen ook een rol in het vasthouden en opnemen van water en kunnen regulerend werken om overstromingen en wateroverlast te beperken.

Watercyclus

In ons klimaat is het grootste deel van onze regen afkomstig van verdamping van oppervlaktewater, zoals meren en zeeën. Ook een bos kan aardig wat water verdampen. Het bewijs hiervan vind je in de tropische regenwouden, waar de helft van de neerslag afkomstig is van verdamping door planten en bomen.

Bomen nemen water op via fijne wortelhaartjes en dit wordt dan naar de bladeren gepompt: de opwaartse sapstroom. Van dit water verdamt een deel via de poriën van de bladeren. Dit komt in de atmosfeer terecht als gezuiverde waterdamp (alle voedingsstoffen en vervuilende stoffen zijn opgenomen door de plant) en vormt er wolken. Hieruit kan dan weer regen vallen, die op zijn beurt van belang is voor de bodem, de planten en ons klimaat in het algemeen. En zo is de watercyclus rond!

Bomen en bossen spelen ook een grote rol in het opnemen en vasthouden van bodem- en hemelwater. Zo kunnen zij vaak bepalend zijn bij overstromingen. De toenemende overstromingen in Vlaanderen de laatste jaren hebben verschillende oorzaken. Enerzijds zorgt het rechtekken van waterlopen ervoor dat deze minder neerslag kunnen verwerken. Maar ook het afnemen van onze bosbestanden werkt overstromingen in de hand. Zulke overstromingen zorgen niet alleen voor heel wat menselijk leed, maar veroorzaken ook heel wat economische schade.

FARMACIE EN INDUSTRIE

Het tropisch regenwoud wordt niet voor niets “ ‘s werelds grootste apotheek” genoemd. Het leeuwendeel van de medicijnen in de moderne geneeskunde vindt zijn oorsprong in het regenwoud of in de natuur, net als vele cosmetica- en verzorgingsproducten die vandaag in onze badkamer staan. Daarnaast zijn er heel wat bosproducten die industriële toepassingen hebben.

Vezels

Zo is er steeds meer aandacht voor natuurlijke vezels. Denk maar aan katoen en hennep, maar ook de agave plant is aan een opmars bezig. Deze plant heeft dikke, vlezige bladeren waaruit ‘sisal’ gehaald wordt: een vezel die vooral gebruikt wordt voor touw, borstels en vloerbedekking. Het sap van de agave wordt bovendien ook als zeep gebruikt.

Bamboe

Hoewel bamboe geassocieerd wordt met het Oosten, groeien ook in de rest van tropische en subtropische gebieden vele soorten van deze plant, bijvoorbeeld in het Amazonewoud en hoog in de Andesbergen. Bamboe wordt vooral gebruikt als bouw materiaal en is ook een belangrijk exportproduct voor landen in het Zuiden. Bij ons komt deze bamboe op de markt in de vorm van huishoudvoorwerpen, meubilair, decoratie, matten, panelen, vloeren, meubels, enzovoort.

Latex en gommen

Latex of **rubber** wordt gewonnen uit de *caucho* of *siringa*, bij ons ook bekend als de Braziliaanse rubberboom. Deze soort is afkomstig uit het Amazonebekken, maar wordt nu ook elders ter wereld aangeplant in plantages. De Braziliaanse rubberboom levert ongeveer 95% van alle natuurlijke rubber. Latex is een wit melksap, opgeslagen in vaten net onder de bast. Door in de bast te kerven of dunne stroken schors te verwijderen, kan men het melksap aftappen. Al na 5 à 6 jaar kan de eerste keer latex geoogst worden.

Natuurlijke **gommen** kunnen de viscositeit van een stof veranderen. In voedsel worden ze als additief aangeduid met de nummers E400 tot en met E499. Gommen kunnen een verschillende oorsprong hebben, maar het leeuwendeel komt uit de houtige onderdelen of zaden van planten.

Farmacie

De mens weet sinds zijn ontstaan dat bepaalde planten geneeskundige krachten hebben, toch zijn er nog zeer veel soorten waarvan de werking nog ontdekt moet worden. Wie weet liggen er diep in het regenwoud nog remedies tegen ongeneeslijke ziekten voor het grijpen. Het is dus zeer belangrijk onze grootste apotheek, het bos, te beschermen!

Zo zamelt Kom Op Tegen Kanker jaarlijks strooisel van taxushagen in om hieruit een medicijn te halen waarmee bepaalde kankers worden behandeld.

Een ander voorbeeld is acetylsalicylzuur uit wilg, dat een grondstof is voor aspirine. Er zijn ook dierlijke medicijnen, zo zijn er bijvoorbeeld stoffen van een gifkikker die gebruikt worden om verdovingsmiddelen te vervaardigen.

Dichter bij ons zijn er nog mensen die gebruik maken van nuttige en medicinale planten. Herboristen zijn mensen die zich bezig houden met het verwerken en gebruiken van natuurlijke materialen om er medicijnen en verzorgingsproducten van te maken.